

Sakarya'da Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Algı Durumları ve Bunu Etkileyen Faktörler

Violence Perceptions of A Group of Women Living in Sakarya and Influential Factors

Nazan Bedir¹, Hasan Ç. Ekerbiçer¹, M. Baran İnci¹, Elif Köse², T.Ulaş Karatepe³, Muhlise Demirbaş¹, Meltem P. Karabel¹, Nida Erdoğan¹, Şeyda Tok¹, Fulya A. Kibar¹, Özgür Sancar¹, Gürkan Muratdağı⁴, Ömer Çopur⁵, Özkan Dikmen⁵, M. Nurullah Sezer⁵, Emre Musaoğlu⁶, Aykut Kurban⁶, Alper Arslan⁷, Raşit Karaaytaç⁸, S.Gonca Mandacı⁹, Alptekin Ceylan¹⁰, Zeynep Kılıç¹¹

¹ Sakarya Ünv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD. ² Sakarya Eğitim Araştırma Hastanesi. ³ Adapazarı TSM ⁴ Bahçelievler ASM, Sakarya ⁵ Hendek 3 No'lu ASM ⁶ Yazlık ASM, Sakarya ⁷ Çamlıca ASM, Sakarya ⁸ Geyve ASM, Sakarya ⁹ Aziziye ASM, Sakarya ¹⁰ Kemalpaşa 2 No'lu ASM ¹¹ Sakarya Ünv. Sağlık YO, Akıl Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği AD

Correspondence / Yazışma Adresi:

Nazan BEDİR

Sakarya Ünv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD, Sakarya

E-mail: nazanbedir@gmail.com

Geliş Tarihi / Received : **06.12.2017**

Kabul Tarihi / Accepted : **13.12.2017**

Özet

Amaç: Araştırmada kadınlarda şiddet yaygınlığının, şiddet algısının, şiddet algısına sosyokültürel, ekonomik ve diğer faktörlerin olası etkilerinin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırmaya Sakarya il ve ilçelerindeki 8 Aile Sağlığı Merkezi'ne (ASM) herhangi bir nedenle başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 18 yaş üstü 503 kadın dahil edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada dahil edilen kadınların yaş ortalaması 38.02±12.16 (SS) olarak bulundu (min=18, max=81). % 14.7'ü bekar, % 78.7'si evliydi, % 6.6'sının eşi vefat etmiş ya da eşinden ayrı yaşıyordu. Katılımcıların % 28.1'i aile içi şiddete maruz kaldığını belirtti. Aile içi şiddete maruz kalma ile babanın annesine şiddet uyguladığına tanık olma ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki vardı (p<0.05).

Şiddet algılarına bakıldığında; kadınların % 53.9'unun şiddet algısı şiddetin tanımlıya uyumlu değilken şiddeti doğru algılayan kadın oranı % 46.1 idi. Yaş, eğitim, ikamet edilen yer, bekar/evli-dul olma, aile içi şiddete maruziyet, babanın anneye şiddet uyguladığına tanık olma gibi faktörlerin şiddet algısına etkilerini görmek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Eğitim seviyesi arttıkça doğru algının arttığı, ilde yaşayanların ilçede yaşayanlara oranla şiddeti daha doğru algıladığı ve 24 yaş altı kadınlara göre diğer yaş gruplarındaki kadınların algılarının doğru olma ihtimalinin daha yüksek olduğu görülmüştür (p<0.05). Babanın anneye uyguladığı şiddete tanık olma ve aile içi şiddete maruz kalmanın algıyı etkilemediği bulunmuştur (p>0.05).

Sonuç: Kadına yönelik aile içi şiddet devam etmektedir ve kadınların bir çoğu şiddeti doğru algılamamaktadır. Algıda en önemli ve değiştirilebilir faktör olan eğitimin önemi göz ardı edilmemelidir. (**Sakarya Tıp Dergisi 2017, 7(4):188-196**)

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet; kadın; şiddet algısı

Abstract

Objective: In this research, the prevalence of violence, perception of violence, determination of possible socio-cultural, economic and other factors for perception of violence were aimed.

Method: For his identifying type of research, 503 women over the age of 18 who applied to 8 different Family Health Centers in Sakarya provinces and districts for any reason and agreed to participate in the research were included.

Results: The average age of the women included in this research is found to be 38.02±12.16 (SS) (min=18, max=81). 14.7 % of those are single 78.7 % of them are married, 6.6 % of the women's husband was died or they live separate. 28.1 % of the participant claimed that they suffer from the domestic violence. There is a sensible relation between facing domestic violence and observing the violence against mother by father and education level.

When looked at the perceptions of the violence: Percentage of the women who sense the violence correctly is 46.1 % while 53.9 % of the women's violence perception do not match with the definition of violence. In order to see the effects of age, education level, residency region, single/married-widow, facing domestic violence, observing the violence against mother by father and etc., logistic regression analysis was carried out. It was observed that the correct perception increases as education level increases, violence is perceived more accurately by women living in the urban than living in suburban, and perception possibility is higher for the women more than the age of 24 compared to the younger ones (p<0.05). It was found that witnessing the violence by father to mother and facing the domestic violence do not affect the perception.

Conclusion: Domestic violence against women continues and most of the women do not correctly perceive the violence. The importance of the education should not be ignored as it is the most important and modifiable factor in the perception. (**Sakarya Med J 2017, 7(4):188-196**)

Keywords: Domestic violence; woman; perception of violence

Bu çalışma, 19. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur.

Giriş

Günümüzde sıkça duyduğumuz veya tanık olduğumuz şiddet olgusu, ülkemizde olduğu gibi dünyada da büyük bir sorundur. Şiddet kişilere, toplumlara, kültürlere ve zamana göre değişmekle birlikte, Dünya Sağlık Örgütü 'şiddet'i şu şekilde tanımlamıştır: "Yaralanmayla, ölümlerle, psikolojik zararlar, gelişme geriliğiyle veya yoksunlukla sonuçlanan ya da sonuçlanma ihtimali yüksek olan fiziksel gücün, kasıtlı olarak, gerçekten ya da tehditkâr bir biçimde bizzat kişinin kendisine, başkasına veya toplumdaki bir gruba karşı kullanılmasıdır".¹

BM Genel Kurulu'nda kabul edilmiş olan Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi ile kadına yönelik şiddet; "ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" olarak tanımlanmıştır.²

Kadına yönelik şiddet denildiğinde genellikle fiziksel şiddet akl gelmektedir. Ancak bazen fiziksel şiddetten daha fazla yıkıma neden olabilen değişik şekilleri de bulunmaktadır. WHO şiddeti; fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksun bırakma/ihmal etme şeklinde sınıflandırmaktadır.³

Kadına karşı şiddet temel hakların ihlali ve önemli bir sağlık sorunudur. Bunun önlenmesine ilişkin gerek ulusal gerekse de uluslararası çalışmalar önem kazanmaktadır. Uluslararası alanda Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi'nin önemli çalışmaları olmuştur. Çalışmaların çoğu BM öncülüğünde yürütülmektedir. 1979 tarihli Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılmasına Yönelik Sözleşme (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women/CEDAW) 1981 yılında yürürlüğe girdi ve buna göre bütün insanların onurları ve hakları bakımından eşit ve özgür doğduklarını ve herkesin cinsiyete dayanan ayırım da dahil, hiç bir ayrımcılığa tabi tutulmaksızın eşit haklara ve özgürlüklere sahip olduklarını ilan etmiştir. 1993'te de Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda kadın hakları bir insan hakkı ihlali olarak tanındı. 1995'te Pekin Platformu'nda kadınların insan haklarının tam uygulanmasını güvence altına alınması ve kadına yönelik şiddete yönelik ülkelerin neler yapması gerektiği belirtildi.⁴

Ülkemizde de kadına yönelik şiddete karşı çalışmalar yapılmış olup bu konudaki en önemli dayanak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasıdır. Anayasanın 5, 10, 12, 17, 19 ve 41. maddeleri, her türlü ayrımcılığı reddeder ve eşitliği düzenler. Özellikle 41. maddede devletin, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunmasını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınacağını açık bir şekilde dile getirmektedir. Böylece kadının hak ve özgürlükleri anayasayla güvence altına alınmış ve kadına yönelik şiddetin azaltılması da hedeflenmiştir.⁵ 1998 tarihinde yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve bu kanunda sonradan yapılan değişiklikler de aile içi şiddeti önleme konusunda atılmış önemli adımlardır. Ülkemizde kadına yönelik şiddetle ilgili çalışmalar son zamanlarda daha da önem kazanmıştır.

Tüm bu yasalara ve çabalara rağmen tüm dünyada kadına karşı şiddet devam etmektedir. Her yıl yaklaşık 4,8 milyon kadın yakın partneri tarafından saldırıya uğramaktadır.⁶ Amerika Birleşik Devletleri'nde, üç kadından biri yaşamı boyunca eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından şiddete uğrayacaktır.⁷ BM'de (UN Women 2011 çalışması) 86 ülkeyi kapsayan verilere göre, kadınların % 70'i fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır.⁴ Fiziksel ve cinsel şiddetin dünya çapında prevalansının hesaplanması amacı ile, Dünya Sağlık Örgütü Bangladeş, Brezilya, Etiyopya, Japonya, Namibya, Peru, Tanzanya, Samoa, Sırbistan, Karadağ ve Tayland'da 15-49 yaş arası 24000 kadın arasında yaptığı çalışmada, kadının hayatı boyunca eşi ya da erkek arkadaşından fiziksel veya cinsel yada her ikisine birden maruz kalma oranları % 15 (Japonya) ve %71(Etiyopya) arasında değişen aralıktaydı ve katılımcı ülkelerde oldukça yaygındı.³

Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan bir rapora göre, Batı Avrupa'nın yüksek gelirli ülkelerinde yakın partneri olan kadınlar arasında partner şiddetinin yaşam boyu yaygınlığı % 19,3 iken, orta ve doğu Avrupa'da bu oran % 27 civarındadır. Kadına karşı yakın partner şiddeti yaygınlığı % 30, yüksek gelirli ülkelerde ise % 23'tür.⁸

Ülkemizde de kadına şiddetle sıkça karşılaşmaktayız. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların

oranı % 36'dır yani her 10 evlenmiş kadından neredeyse 4'ü eşi veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Cinsel şiddet oranı % 12 olup evlenmiş kadınların da % 44'ünün, duygusal şiddet/istismar biçimlerinden en az birine maruz kaldığı görülmektedir.⁹ Başka bir çalışma da; fiziksel şiddetin ailelerin %34'ünde rastlandığını ve sözlü şiddetin rastlandığı hane oranının % 53 olduğunu ortaya koymuştur.¹⁰ Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'nın sonuçlarına göre de Türkiye'de her 3 kadından biri eşinden fiziksel şiddet görmektedir.¹¹

Toplumda hangi davranışların şiddet olarak kabul edildiği, o toplumun toplumsal yapı özellikleriyle, geçerli olan değer yargıları ile yakından ilgilidir.¹² Şiddetin toplum içinde, toplum tarafından nasıl sunulduğu, nasıl kabul gördüğü de önemlidir. Çünkü kabul gören şiddet de meşrudur. Hatta şiddet genellikle bir yaşam biçimi veya iletişim ögesi olarak benimseniyorsa sorun olarak görülmez ve sorun çözümlerinin bir aracı olarak onay görür.¹³ Ayrıca şiddet mağdurunu haksız gören tutumlar, şiddeti uygulayanların kendilerini haklı hissetmelerine neden olur ve şiddet davranışlarını engelleyen ve caydırıcı bir güç olan sosyal zararlardan daha az korkmalarına ve böylece şiddeti engelleyen güçlerin yok olmasına neden olur.¹⁴ Bu açıdan bakıldığında toplumdan topluma, kültürden kültüre değişen şiddet olgusunu, o toplumdaki kadınların nasıl algıladığı önem kazanmaktadır. Çünkü şiddeti deneyimleyen kadın şiddete uğradığının farkında değilse yani bunu şiddet olarak algılamıyorsa, yaşanan şiddet gizli kalacak, şiddeti azaltmaya yönelik çalışmalar da sonuçsuz kalacaktır.

Bu çalışmada Sakarya ilinde yaşayan kadınlarda şiddete maruziyet sıklığını, şiddet algısını ve bu algıya etkisi olabilecek sosyokültürel ve sosyoekonomik faktörleri ortaya koymak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Kadına yönelik şiddetin kadınlar tarafından nasıl algılandığının araştırıldığı bu çalışma, tanımlayıcı tipte olup araştırmaya Sakarya il ve ilçelerindeki 8 ASM'ye herhangi bir nedenle başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 18 yaş üstü 503 kadın dahil edilmiştir. ASM'ler seçilirken hizmet verdikleri nüfus temelinde mümkün olduğunca farklı sosyo-ekonomik katmanlardan olmasına dikkat edilmiştir. Veri toplama aracı olarak; literatürden yararlanarak araş-

tırmacılar tarafından oluşturulan 36 soruluk anket formu kullanılmıştır. Anket formunun ilk kısmında kadınların sosyodemografik özellikleri sorgulandı ve olabildiğince eş özelliklerine yer verilmedi. İkinci kısımda fiziksel, cinsel, psikolojik ve yoksun bırakma/ihmal etme gibi şiddet çeşitlerini içeren davranışların (dövme, tokat atma, aşağılama, bir işte çalışmasına izin vermeme, zorla veya korkutarak cinsel ilişkiye girme, evden çıkmanın kısıtlanması, tehdit etme, küfür v.b.) şiddet olarak algılanıp algılanmadığı sorgulandı. Daha sonra kadınların şiddete ilişkin tutumları ortaya konmaya çalışıldı. Son kısımda da kadınların şiddet deneyimleri sorgulandı. Araştırma öncesinde Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul'undan izin alınarak çalışmaya başlandı. Anket uygulanmadan önce 20 kadın ile ön denemesi yapıldı ve son değişiklikler yapılarak uygulanmaya başlandı. Katılımcılara araştırmanın şekli ve amacı açıklanarak sözlü izin alındı. Yüz yüze anket tekniği uygulandı ve görüşmeler yalnız yapıldı.

Anket formundan elde edilen veriler SPSS 20.0 istatistik programına aktararak analiz edildi. Sürekli veriler ortalama ve standart sapma (SS), kategorik veriler ise sayı ve yüzde ile özetlendi. Gruplar arası karşılaştırmalarda Ki-kare testi kullanıldı ve istatistiksel anlamlılık $p<0.05$ olarak kabul edildi. Kadınlarda şiddet algısının bağımsız değişkenlerle ilişkisini değerlendirmek amacıyla lojistik regresyon analizi yapıldı.

Bulgular

Kadınların şiddete ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada kadınların yaş ortalaması 38.02 ± 12.155 olarak bulundu. Araştırmaya 18 yaş ve üzeri kadınlar dahil edildi, en yüksek yaş 81'di. Kadınların %12.2'si 25 yaşın altında, %31.3'ü 25-34 yaş aralığında, %30.3'ü 35-44 yaş aralığında, %14'ü 45-54 yaş aralığındaydı. Bu kadınların %14.7'si bekar, % 78.7'si evliydi, %6.6'sının eşi ölmüş ya da eşinden ayrı yaşıyordu. Evli kadınların büyük bir bölümü (%50.7) on altı yıl veya daha fazla süredir evliydi, %33.3'ü altı - on beş yıl arası evliliğe sahiplerdi. Araştırma grubunun büyük kısmını ilkökul mezunu kadınlar oluşturmaktaydı (%34.6), %20.9'sı lise, %22.9'u üniversite mezunuydu. Okuma yazma bilmeyen kadın sayısı ise 34 (%6.8)'tü. Yerleşim yerine göre incelendiğinde kadınların %37.9'si il merkezinde, %47.5'i ilçede, %14.6'sı köyde yaşamaktaydı. Çalışmaya katılanların %36'sı gelir

getiren bir işte çalışmaktaydı (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri					
Sosyodemografik Özellikler	Sayı	Yüzde	Sosyodemografik Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş (n=499)			Yaşadığı Yer (n=501)		
			İl	190	37.9
24 ve altı	61	12.2	İlçe	238	47.5
25-34	156	31.3	Köy	73	14.6
35-44	151	30.3	Gelir Getiren İş (n=503)		
45-54	70	14	Evet	181	36
55-64	45	9	Hayır	322	64
65 ve üstü	16	3.2	Babanın Anneye Şiddet Uygulaması (n=496)		
Medeni Durum (n=501)			Evet	114	23
Evli	396	78.6	Hayır	382	77
Bekar	74	14.8	Aile İçi Şiddet (n=498)		
Eşi ölüş	20	4	Evet	140	28.1
Boşanmış/Ayrı	13	2.6	Hayır	358	71.9
Evli Olanlarda İlişki Süresi (n=407)			Son Bir Yıldaki Şiddet (n=140)		
5 yıl ve altı	65	16	Evet	41	29.3
6-15 yıl	135	33.2	Hayır	99	70.7
16 ve üstü	207	50.9	Aile İçi Şiddet (n=498)		
Eğitim düzeyi (n=503)			Evet	140	28.1
Okuma yazma yok	34	6.8	Hayır	358	71.9
Sadece okuma yazma biliyor			Son Bir Yıldaki Şiddet (n=140)		
İlkokul	174	34.6	Evet	41	29.3
Ortaokul	49	9.7	Hayır	99	70.7
Lise	105	20.9			
Üniversite	115	22.9			
Doktora	15	3			

Katılımcıların %28.1'i aile içi şiddete maruz kaldığını belirtirken, %71.9'u şiddet görmediğini belirtti. Şiddet gören kadınların %29.3'ü son bir yılda da şiddet gördüğünü, %70.7'si son bir yılda şiddet görmediğini söyledi. Evli kadınlar arasında eşinden şiddet gördüğünü söyleyen kadın sayısı 89 (%21.4) iken, 327'si (%78.6) eşinden şiddet görmediğini belirtti. Babasının annesine şiddet uyguladığına tanık olan kadınlar 114 (%23), şiddete tanık olmayan kadın sayısı 382 (%77)'di.

Aile içi şiddete maruz kalma ve eğitim arasında anlamlı bir ilişki vardı ($p=0.004$). İlköğretim mezunu olanlarda şiddet görenlerin oranı % 55.7 iken üniversite/doktora mezunu olanlarda % 15.7 idi. Babanın annesine şiddet uyguladığına tanık olan kadınlar buna tanık olmayanlara göre anlamlı olarak daha fazla aile içi şiddete maruz kalmaktaydı ($P=0.000$).

Şiddet algılarına bakıldığında; kadınların %53.9'unun şiddet algısı şiddet tanımıyla uyumlu değilken, şiddeti doğru algılayan kadın oranı % 46.1'di. Evli/dul ve bekarların şiddet algıları arasındaki fark anlamlıydı. Evli/dul olanlarda (%56.4) şiddet tanımıyla uyumlu olmayan algıya sahip olma oranı bekarlardan (%39.2) daha yüksekti ($p=0.06$). Evlilik süresiyle algı arasındaki ilişki incelendiğinde 5 yıla kadar evliliğe sahip olan kadınlarda doğru algı %50.8 iken, 6-15 yıllık evliliklerde %38.2, 16 yıl ve üstü evliliklerde %44.4'tü.

Yaş gruplarına göre şiddet algıları incelendiğinde, 24 yaş ve altında şiddet tanımına uygun olmayan algıya sahip olma oranı %59 iken, 25-34 yaş aralığında bu oran % 50.6, 35-44 yaş aralığında %55, 45-54 yaş aralığında %54.3, 55-64 yaş aralıklarında %53.3, 65 yaş ve üstünde %56.3'tü.

Eğitim düzeyi de kadınların şiddet algısını önemli düzeyde etkilemekteydi. Araştırmaya katılan kadınlardan üniversite/doktora mezunu olanlarda algıları şiddet tanımına uymayanların oranı %31.5'ti, lise mezunlarında %48.6, ilköğretimde %65.9, ilkokul ve altında %71.1'e kadar yükselmekteydi ($p=0.000$). Gelir getiren bir işte çalışan kadınlarda bu oran %43,1 iken, çalışmayan kadınlarda %59.9'du ($p=0.000$).

Kadınların yerleşim yerleri de şiddet algılarını etkilemekteydi. Köyde yaşayanların şiddet tarifine uymayan algıya sahip olanların oranı %60.3, ilçede yaşayanların oranı %63.4, ilde yaşayanların oranı ise %39.5 ti ($p=0.000$).

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların şiddete bakış açıları şiddet görmeyen kadınlarla kıyaslandığında anlamlı fark olmamakla birlikte şiddet görmeyen kadınlarda şiddeti doğru algılama oranı daha yüksekti ($p>0.05$). Şiddete maruz kalanlarda şiddet tanımıyla uyumlu algıya sahip olmayanların oranı %60 iken maruz kalmayanlarda %51.1'di. Babasının annesine şiddet uyguladığına tanık olan

kadınlardan bu oran %60.5 iken bu şiddete tanık olmayanlarda % 51.6'dır ($p>0,05$).

Evli kadınlarda evlilik süresi, sahip olunan çocuk sayısı ve annelik yaşının kadınların şiddet algısında anlamlı fark oluşturmadığı saptandı ($p>0,05$). (Tablo 2)

Tablo 2: Çalışmaya Katılan Kadınların Algı Durumlarının Bazı Özelliklere Göre Değişimi					
Sosyodemografik Özellikler	Algı Durumu				P
	Doğru Algı		Yanlış Algı		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Yaş					
24 Ve Altı	25	41.0	36	59.0	
25-34	77	49.4	79	50.6	
35-44	68	45.0	83	55.0	
45-54	32	45.7	38	54.3	
55-64	21	46.7	24	53.3	
65 Ve Üstü	7	43.8	9	56.3	
Medeni Durum					
Bekar	45	60,8	29	39,2	
Evli/Dul	187	43,6	242	56,4	
Eğitim Durumu					
Doktora/ Üniversite	89	68,5	41	31,5	
Lise	54	51,4	51	48,6	
İlköğretim	76	34,1	147	65,9	
İlkokul Ve Altı	13	28,9	32	71,1	
İkamet Edilen Yer					
İl	115	60,5	75	39,5	
İlçe	87	36,6	151	63,4	
Köy	29	39,7	44	60,3	
Gelir Getiren İş					
Çalışıyor	103	56,9	78	43,1	
	129	40,1	193	59,9	
Aile İçi Şiddete Maruziyet					
Var	56	40,0	84	60,0	
Yok	175	48,9	183	51,1	
Babasının Annesine Şiddet Uyguladığına Tanık Olma					
Evet	185	48,4	197	51,6	
Hayır	185	48,4	197	51,6	

Yaş, eğitim, ikamet edilen yer, bekar/evli-dul olma, aile içi şiddete maruziyet, babanın anneye şiddet uyguladığına tanık olma gibi faktörlerin şiddet algısına etkilerini görmek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Bağımlı değişken şiddet algısı oldu. İlk olarak, tüm açıklayıcı değişkenler modele dahil edildi, daha sonra modeli bozan bazı değişkenler çıkarıldı. Ayrıca birbiriyle ilişkili olan bağımsız değişkenler de modele dahil edilmedi. Sonuç olarak çalışmaya katılan 490 kadının cevabına dayanan lojistik regresyon analizinde eğitim başta olmak üzere yaş ve ikamet edilen yerin kadınların şiddet algısını etkilediği görülmüştür ($p<0,05$). Babanın anneye uyguladığı şiddete tanık olma ve aile içi şiddete maruz kalmanın algıyı etkilemediği bulunmuştur ($p>0,05$). (Tablo 3)

Tablo 3: Çalışmaya katılan kadınların şiddet algıları ve ilişkili etmenlerin lojistik regresyonu						
		B	Sig.	OR	Alt Sınır	Üst Sınır
Yaş	24 ve Altı	1				
	25-34	-1.014	0.024	0.363	0.150	0.877
	35-44	-1.220	0.010	0.295	0.116	0.750
	45-54	-1.720	0.001	0.179	0.064	0.503
	55-64	-2.040	0.000	0.130	0.042	0.400
	65 ve Üstü	-2.323	0.003	0.098	0.022	0.443
	Eğitim	Doktora/ Üniversite	1			
Lise		0.710	0.017	2.033	1.137	3.635
İlk Öğretim		1.667	0.000	5.299	2.902	9.674
İlkokul ve Altı		2.382	0.000	10.822	3.929	29.805
Medeni Durumu	Bekar	1				
	Evli	0.531	0.222	1.700	0.725	3.986
Yaşadığı Yer	İl	1				
	İlçe	0.578	0.011	1.783	1.143	2.781
	Köy	0.047	0.886	1.048	0.551	1.996
Babanın Anneye Şiddet Uygulaması	Hayır	1				
	Evet	0.321	0.211	1.379	0.834	2.281
Aile İçi Şiddet	Hayır	1				
	Evet	0.141	0.555	1.152	0.721	1.840

Yaşın odds oranlarına bakıldığı zaman 1 den düşük olduğu görülmekte ve 24 yaş ve altı kadınlara göre diğer kategorilerdeki kadınların algılarının doğru olma ihtimalinin daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$). Eğitim algıyı etkileyen önemli bir faktördü. Lise mezunu olanlar üniversite/doktora mezunu olanlara oranla 2 kat

daha fazla, ilköğretimi tamamlamış olanların lise mezunu olanlara göre 5 kat, ilkokul ve altı eğitime sahip olanlar ilköğretimi tamamlayanlara oranla 11 kat daha fazla şiddet tanımıyla uyumlu olmayan algıya sahip olma riski mevcuttu ($p>0.05$) (lise, ilköğretim ve ilkokul altı eğitim için sırayla OR:2.033 CI:1.137-3.635, OR:5.299 CI:2.902-9.674, OR:10.822 CI:3.929-29.805). Yine yapılan lojistik regresyon analizinde ilçede yaşayanların ilde yaşayanlara göre şiddet tanımına uymayan algıya sahip olma riskinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p>0.05$) (OR:1.783, CI:1.143-2.781).

Tartışma

Tüm dünyada olduğu gibi toplumumuzda da birçok kadın şiddet görmeye devam etmektedir. Çalışmamıza katılan kadınların %28.1'i aile içi şiddete maruz kaldığını belirtmiş olup, evli kadınlar arasında ise eşinden şiddet gördüğünü söyleyen kadın oranı %21.4'tü. 2013 yılında Ankara'da yapılan bir çalışmada kadınların %28.8'i aile içi şiddete uğradığını söylerken, %71.2'si aile içi şiddete uğramadığını belirtmiş olup bulgularımızla benzerlik göstermektedir.¹⁵ Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun yapmış olduğu çalışmada da bulgularımıza yakın olarak ailelerin %34'ünde fiziksel şiddet olduğu belirlenmiştir.¹⁰ Sivas'ta 15-49 yaş aralığında olan evli kadınlarda yapılan çalışmada, kadınların %40.7'si aile içi şiddete maruz kaldıklarını belirtmişti.¹⁶ Ülkemizde çeşitli illerde kadınlara yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı sırasıyla % 39, %35, %32.9, % 52.5, % %61.4 olarak bulan çalışmalar mevcuttur.^{17,11,18,12,19} Aile içi şiddete uğrayanların sayısının, araştırma bulgularımızda elde edilen verilerden çok daha fazla olduğunu düşünüyoruz. Çünkü aile içi şiddet denildiği zaman büyük oranda fiziksel şiddet olarak algılandığı hatta bazen fiziksel şiddet çok ciddi olduğu zamanlarda ancak şiddet olarak algılandığı ve diğer şiddet çeşitlerinin şiddet olarak daha az algılandığı için oranların düşük çıktığı kanaatindeyiz. Ankara'da yapılan çalışmada kadınların %77.9'u hayatları boyunca eşinden fiziksel, ekonomik, cinsel, duygusal şiddet ve kontrol davranışları gibi şiddet türlerinden en az birine maruz kaldıklarını belirtti, aynı çalışmada kocası tarafından fiziksel şiddete maruz kalma oranı %29.9'du.²⁰

Araştırma grubumuzda eğitim arttıkça aile içi şiddete maruziyet azalmaktaydı. Yapılmış çalışmaların çoğunda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Araştırması'nda da eğitim düzeyinin artması fiziksel şiddet yaşanma yüzdesini azaltmakta olup, eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş evlenmiş kadınların maruz kaldıkları fiziksel şiddet oranının, üniversite ve üzeri eğitimi olan kadınlarınkinin iki katı olduğu görülmüştü.⁹ 1800 evli kadınla yapılan bir alan araştırmasında okuma yazma bilmeyen kadınlar arasında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalığını söyleyenlerin oranı % 43 iken, yüksek öğrenim görmüş kadınlar arasında bu oran % 12'di.¹¹ Ayrıca başka bir çalışmada da eş şiddetine maruz kalan kadınların kalmayanlara oranla; kendilerinin ve eşlerinin eğitim düzeylerinin daha düşük olduğu saptandı.¹⁹ Şunu da unutmamak gerekir ki eğitim düzeyi arttıkça kadınların yaşadıkları şiddeti itiraf etmeleri daha da zorlaşmaktadır. Buna rağmen yüksek eğitime sahip birçok kadının şiddet görmeye devam ettiğini görmekteyiz.

Çalışmamıza katılan kadınlardan babasının annesine şiddet uyguladığına tanık olan kadınlar buna tanık olmayanlara göre anlamlı olarak daha fazla aile içi şiddete maruz kalmaktaydı. Türkiye genelinde yapılan kapsamlı bir çalışmada kendi annesinin babası tarafından dövüldüğünü söyleyen kadınların % 52'si, annesinin dövülmediğini söyleyenlerin ise %24'ü eşlerinden dayak yiyor, yani çocukken tanık olunan şiddet, erkeklerin şiddet uygulama olasılığını, kadınların da şiddete maruz kalma olasılığını iki kat arttırmaktaydı.¹¹ Türkiye'de 51 ilde 24048 hanede yapılan çalışmada en az bir kere şiddet yaşamış kadınların %37'sinin, hiç şiddet yaşamadığını belirten kadınların ise % 19'unun annesinin de şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Yani kendi ailesinde şiddete tanık olan kadınların olmayan kadınlara oranla daha fazla şiddete maruz kaldıkları söylenebilir.²¹ Çeşitli literatür kaynakları da bu sonucu desteklemektedir.^{22,23}

Toplumlara ve kültürlere göre değişkenlik gösteren şiddet algısının Sakarya ilinde ikamet eden kadınlardaki durumuna bakıldığında; %53.9'unun şiddet algısı şiddet tanımı ile uyumlu değilken, şiddeti doğru algılayan kadın oranı % 46.1'di. Eğitim başta olmak üzere yaş ve ikamet edilen yerin önemli ölçüde şiddet algısını etkilediği saptanmıştı. Bulgularımıza yakın sonuçları olan bir çalışmada sözlü, cinsel, sosyal, ekonomik, duygusal ve fiziksel bütün şiddet şekillerini şiddet göstergesi olarak algıladıklarını söyleyenlerin oranı %53.7 olarak tespit edilmişti. %21.6'sı da fiziksel şiddeti şiddet göstergesi

olarak algıladığını ifade etmiş olup genellikle eğitim seviyesi düşük olan insanlar fiziksel şiddeti şiddet davranışı olarak daha fazla algılamaktaydı. Sözlü şiddeti şiddet göstergesi olarak değerlendirdiğini söyleyenlerin oranı %9.8 olarak belirlenmişti.¹⁵ Akar ve arkadaşlarının çalışmasında, şiddete maruz kalan kadınlar arasında %79.1'i, cinsel şiddete maruz kalan kadınların ise %59.8'i şiddete maruz kaldığını düşünmediğini, kadının parası ondan alındığında %61.7'si bunun şiddet olduğunu düşündüğünü ifade etti.²⁰ Sivas'ta yapılan çalışmada, kadınların büyük bir bölümünün (%59.7) şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımladıkları, ekonomik ve cinsel şiddeti tanımlayanların olmadığı görüldü.¹⁶

İspanyada kadın ve erkeklerle yapılan bir çalışmada, partnerin gelişmişliklerini kontrol etmenin bazı durumlarda kabul edilebilir olduğunu söyleyenlerin oranı %18.9, sözlü tehditleri bazı durumlarda kabul edilebilir bulanların oranı %5, eşin çalışmasına karışmayı bazı durumlarda kabul edilebilir bulanların oranı %3.8'di. İtme ve dövmede bu oran %0.6 cinsel ilişkiye zorlamada ise %1.5 olarak bulunmuştu. Polonya'daki bir çalışmada kadınların %6'sı kavga sırasında eşinin aşışılmasını kabul edilebilir buldu, yine Polonya'da başka bir çalışmada katılımcıların %15'i eşin sadece ara sıra karısına vurmasını şiddet olarak görmediğini ifade etti. Estonya'da ise kadınların %9'u eşin fiziksel olarak cezalandırılmasını kaçınılmaz bulmuştur.²⁴

Kadınların şiddeti algılamamaları; şiddeti değersizleştirme, minimize etme, görmezden gelme, aile yaşantısının doğal bir sonucu olarak görme gibi çeşitli faktörlerin sonucunda ortaya çıkar. Çek Cumhuriyeti'nde şiddeti deneyimleyen kadınlarla yapılan bir çalışmada kadınların sadece %55'i eşlerinin davranışlarını şiddet olarak sınıfladı, %39'u bu şiddet davranışlarını şiddet olarak sınıflandırmadı, şiddet mağduru kadınlar arasında şiddetin kabul edilebilirliğinin yaygın olduğu görüldü. Çek Cumhuriyeti'nde başka bir çalışmada şiddeti deneyimleyen kadınların şiddet ciddiyeti sorgulandığında %26.3'ü şiddeti 'çok ciddi değil' şeklinde değerlendirmişti.²⁴ Görüldüğü gibi kadınların şiddeti yok saymaları, şiddeti minimize etmeleri kadınlar arasında sık gözükmektedir.

Brezilyada birinci basamak sağlık hizmetine başvuran kadınlarla yapılan çalışmanın sonucunda; kadınların %55.7'si hayatları bo-

yunca eşi ya da birlikte olduğu kişinin uyguladığı şiddetin değişik durumlarını deneyimlediklerini ifade ettiler, ancak bunların sadece %48.7'si bunu algılamıştı. Bu algı, cinsel şiddette (%76.3) en yüksekti, takiben fiziksel şiddet (%64.7), ve psikolojik şiddet (%49.7). Bu çalışmada daha az eğitim görmüş olan kadınların yakın partner şiddetini deneyimlemeleri bulgularımıza benzer şekilde daha yüksekti ancak algılama olasılıkları çalışmamızın aksine az eğitim görmüş kadınlarda daha yüksekti.²⁵ Bulgularımıza benzer sonuçları olan bir çalışmada, fiziksel şiddeti meşru görenler arasında eğitim seviyesi düşük olanların oranının daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmada şiddeti meşru gören kadınların %90'dan fazlası en fazla beş sene eğitim almıştır, 8 seneden fazla eğitim almış olanlarda ise bu oran daha azdır.²⁶

Çalışmamızda ikamet edilen yerin şiddet algısını etkilediği bulunmuş olup benzer bulguları olan kaynaklar da mevcuttur. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ile Nüfus Bilim Derneği'nin 2013 yılında Aydın, Ankara ve Erzurum illerinde yapmış olduğu bir araştırmada, şiddet algısının Ankara ve Erzurum'da görüşülen öğrencilerde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ankara'da görüşülen kız öğrenciler, şiddetin önemli bir sorun olduğunu, özellikle erkek çocukların bu davranışları kopyalayabileceğini, sivil toplum kuruluşlarının kadınlara destek olabileceğini belirterek devletin sorumluluğunun önemli olduğu gibi yaş grubuna göre beklenenden daha üst düzeyde bir tartışma yürütmüşlerdir. Erzurum'da ise kız öğrenciler "kadının bu davranışlarının yanlış olduğunu ve erkeğin haklı olduğu tarzında" bir yaklaşım sergilemişlerdir, yani toplumsal olarak erkek baskın yaklaşımın kız öğrenciler tarafından kabul edildiği görülmektedir.²⁷ Kayseri ilinde farklı iki sosyoekonomik düzeye sahip bölgede yapılan çalışmada düşük sosyoekonomik düzeydeki bölgede yaşayan kadınlar 2.1 kat, eğitim düzeyi sekiz yıl ve altında olanlar 2.8 kat daha fazla kadına yönelik şiddeti haklı görmekteydiler.²⁸ Yine yapılan başka bir araştırmada, fiziksel şiddeti meşru görenlerin Batı bölgelerde yaşıyor olma ihtimalinin daha düşük, Doğu bölgelerde yaşıyor olma ihtimalinin ise daha yüksek olduğuna işaret ediyor, bölgeler arasındaki şiddeti meşru görenin farklılıkları istatistiki olarak anlamlı çıkmıştır.²⁶

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Kadına yönelik şiddet çalışmalarının kısıtlılıkları fazladır çünkü ka-

dının kendisine dahi itiraf edemediği şiddeti başkalarıyla paylaşması zordur. Hatta bazı toplumlarda şiddet gördüğünü itiraf eden kadınlar mahremiyeti ihlal ettiği gerekçesiyle yadırganır. Bu nedenle yapılan çalışmalarda şiddetin düzeyi hiç bir zaman tam olarak gerçeği yansıtamamakta, var olan şiddetten daha düşük oranlarda çıkmaktadır.

Diğer bir kısıtlılık da verilerde eş özelliklerine ve aile yapısına yer verilmemesidir. Şiddetin ortaya çıkışında şiddeti uygulayan kişinin sosyokültürel kimliği, kişilik özellikleri vb göz ardı edilemez ancak bu çalışmada amaç kadınların algılarını ortaya koymak olduğundan, kadınlar özerine odaklanıldı. Şiddetle mücadelede erkeklerle ilgili de kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile kadına yönelik şiddetin günümüzde de devam ettiğini görmekteyiz. Kadına şiddetle mücadeleye yönelik bir çok çalışma ve düzenleme yapılmasına rağmen hedeflere ulaşılamamaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri de şüphesiz şiddete uğranan kadının bunu şiddet olarak algılamaması ve kendini şiddet mağduru olarak görmemesidir. Çalışma bu şekilde düşünen kadın oranının azımsanmayacak derecede olduğunu kanıtlamaktadır. Şiddetle mücadele hedeflerine ulaşılması kadına yönelik şiddet konusunda kadınların algı düzeylerini bilmek, buna göre düzenlemeler yapmak ve algılarını etkileyen değiştirilebilir faktörleri iyileştirmekle mümkündür. Bu değiştirilebilir faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Kadınların eğitim düzeylerinin artırılması gerektiği herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir ancak bu sadece okulda verilen eğitimle sınırlandırılmamalı. Özellikle şiddet konusunda kadınlara eğitimler verilmeli hatta bu eğitimler kadınlara en yakın olan, kadınları en iyi izleyebilecek olan sağlık kuruluşları olan birinci basamak sağlık hizmeti veren kuruluşların temel görevleri arasında yer alabilir. Ayrıca şiddet durumlarında şiddeti normalleştirmek ve kabul etmek yerine ne yapması gerektiği konusunda bilinçlendirilmeli, danışmanlık hizmetlerine kolayca ulaşabilmeleri sağlanmalıdır.

References

- World Health Organization, 2002 http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42495/1/9241545615_eng.pdf, Erişim Tarihi:31 aralık 2015
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme, <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf> , Erişim Tarihi:31 aralık 2015
- World Health Organization (2005) Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women. Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. Geneva.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Kadına Ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddet İnceleme Raporu,2011 Erişim tarihi:11 mayıs 2017 https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2012/raporlar/29_05_2012.pdf
- TC ANAYASA https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf,Erişim Tarihi: 22 Haziran 2016
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (2000). Prevalence and consequences of male-to-female and female-to-male intimate partner violence as measured by the National Violence Against Women Survey. *Violence against women*, 6(2), 142-161.
- Gilroy H, Symes L, Fredland N, Mcfarlane J, Maddoux J. Predictors and outcomes of community agency use in abused mothers. *Public Health Nursing*. May 1, 2015;32(3):201-211
- World Health Organization. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. World Health Organization, 2013.
- TC Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,(2015), "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması". <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf> s:81-120 Erişim Tarihi:10.11.2017
- TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, (1995) "Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları"
- http://ailetoplum.aile.gov.tr/data/54293dab369dc32358ee2b0f/kutuphane_20_aile_ici_siddetin_sebebi_ve_sonuc_lari.pdf Erişim Tarihi:18.07.2016 Altınay, A. G., Arat, Y. (2007). Türkiye'de kadına yönelik şiddet. http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2013/11/Ay%C5%9FeG%C3%BCI-Alt%C4%B1nay-Ye%C5%9Fim-Arat-turkiyede_kadına_yönelik_siddet_2007.pdf Erişim Tarihi:12.08.2016
- Kocacık, F., Çağlayandereli, M. Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (2009). 6(2), 25-43.
- Ergil, D. (2001). Şiddetin kültürel kökenleri. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 399, 40-41.
- Gracia, E. (2014). Intimate partner violence against women and victim-blaming attitudes among Europeans. *Bulletin of the World Health Organization*, 92(5), 380-381.
- Şenol, D. ve Yıldız, S. Kadına Yönelik Şiddet Algısı -Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla (2013). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları. S:3-49
- Güler, N., Tel, H., Tuncay, F. Ö. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Gokler, M. E., Arslantas, D., Unsal, A. (2014). Prevalence of domestic violence and associated factors among married women in a semi-rural area of western Turkey. *Pakistan journal of medical sciences*, 30(5), 1088-1093.
- Özyurt, B. C., Deveci, A. Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirtiler yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. *Türk psikiyatri dergisi* (2011)., 22, 10-6.
- Şahin, E. M., Yetim, D., Öyekçin, D. G. Edirne'de kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların şiddete karşı tutumları. *Cumhuriyet Medical Journal*, (2012). 34(1), 23-32..
- Akar, T., Aksakal, F. N., Demirel, B., Durukan, E., Özkan, S. (2010). The prevalence of domestic violence against women among a group woman: Ankara, Turkey. *Journal of family violence*, 25(5), 449-460.
- TC Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,(2008)" Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf>, S: 45-61 Erişim Tarihi:02.05.2016
- Hidroğlu, S., Topuzoğlu, A., Ay, P., Karavuş, M. Kadın ve Çocuklara Karşı Fiziksel Şiddet Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi:İstanbul'da Sağlık Ocağı Tabanlı bir Çalışma. *New/Yeni Symposium Journal*,2006 . 44(4),196-202
- Page, A.Z.,İnce, M.(2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Gracia, E., Lila, M. (2015). Attitudes towards Violence against Women in the EU. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Mathias, A. K. R., Bedone, A., Osis, M. J. D., Fernandes, A. (2013). Perception of intimate partner violence among women seeking care in the primary healthcare network in São Paulo state, Brazil. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 121(3), 214-217.
- Uysal, G., Paker, H. (2012). Çalışmak Hayat Kurtarı. Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplum Araştırmalar Merkezi Araştırma Notu 12/129
- Nüfus Bilim Derneği ve UNFPA, (2013), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Konusunda İlköğretim İkinci Kademe ve Lise Öğrencilerinin Tutumları "Ankara, Erzurum Ve Aydın" İllerinde Niteliksel Bir Araştırma http://www.unfpa.org.tr/v2/media/unfpa_rapor_turkce.pdf Erişim tarihi:11 mayıs2017
- Naçar, M., Baykan, Z., Poyrazoğlu, S., Çetinkaya, F. (2009). Kayseri İlinde İki Sağlık Ocağı Bölgesi'nde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(2):S: 131-138

